

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גליון
195

פרשת ואתחנן – נחמו

מעונו, מתוך שיתקדשו וילכו במצותיו, וכמו שכתוב (בשמות כה, ח) "ושכנתי בתוכם", ואחר שחלץ ונתרחק מהם ומתוכם, שוב לא ימצאוהו מבחוץ.

ושבת עד ה' אלהיך

ובזה יקרה ונעלית היא מאד התפילה לשמים בעיתות הללו, כי היא היא עיקר הנחת רוח העולה לפניו יתברך מתוך תוקף הגלות, ובה מוצאת כעת השכינה מנוחה. ודרך התפילה קרובה היא מאד לכל אחד ואחד בפיו ובלבבו לעשותה, שאחר שכבר נתארכה הגלות מאד, מובטחים אנו כעת שבקל נוכל למצוא הדרך לעמוד לפניו יתברך בתפילה כראוי, כמו שכתב רבינו מיוחס (ד, ט) שזהו שאמר הכתוב 'ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך', לאמר שאני מבטיחך ש'ימצא לך המקום ב"ה, מפני שברור לי שתדרשנו בכל לבבך מתוך עוני הגלות והצרות, ולפיכך אני מבטיחך שתמצאנו, לפי שקרוב הוא לכל קוראיו באמת. וכן ביאר זאת הספורנו (ד, כט-ל), שבאחרית הימים בודאי ימצא הקב"ה לישראל, על אף שאין אז מקדש ולא פלי קודש, כי בודאי ידרשוהו בכל לבבם מרוב הצרות, כמו שאמר הכתוב (א, ב-ג) "והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה... ושבתי עד ה' אלהיך ושמעת בקולו".

ובקשתם... ומצאת

ובכדי גלות דרך התפילה בעיתות הללו צריכים אנו שתהיה התפילה מתוך אחדות הלבבות באמת, כמו שכתב הצרור המור (ד, ט) שלכך פתח הכתוב 'ובקשתם' בלשון רבים, וסיים 'ומצאת' בלשון יחיד, לרמוז שבכדי שתתקבל התפילה צריכים אנו להתאחד על ידה כאחד, שעל אף ריבוי הנפשות יבואו כולם כאיש אחד בלב אחד לבקש את ה' ולא יהיה לבבם חלוק, ואז ימצאוהו. וזהו מתוך עסק התשובה באחרית הימים הללו, כמו שכתב האורח לחיים (פ' ואתחנן) שכנגד מה שחורב המקדש בעוון שנאת חנם כמו שאמרו במסכת יומא (בדף ט ע"ב), כנגד זה תלויה הגאולה בעסק התשובה, כמו שאמר רב במסכת סנהדרין (בדף צו ע"ב) שכלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים, והוא מפני שבה ועל ידה נשוב ונתאחד כאחד, כי כאשר נזכה לשוב אל ה' באמת ויכיר כל אחד ואחד חסרונו ונגעו ויהיה ליבו נשבר בקרבו, ממילא יתוקן חטא השנאת חנם, כי כשיכיר בחסרונו לא יגביה עצמו בדעתו על חברו. ולכך פתח הכתוב 'ובקשתם' בלשון רבים, לרמוז שאמנם בתחילה לא יבואו ישראל עדיין לתכלית מעלת התשובה, שיהיו על ידה כולם כאחד בלב אחד, אבל כאשר תלך ותתפשט דרך התשובה בעולם יותר ויותר ויבואו ישראל למעלת תשובה שלימה, אז יקוים בהם 'ומצאת' בלשון יחיד, שיהיו כולם בלב אחד כאיש אחד, ומתוך כך ימצא להם הקב"ה להושיעם ולגאלם לנצח.

איש באחיהו ידובקן

והוא כמו שביאר זאת המשך חכמה (ד, כט), שבאמת כללות ישראל בפנימיותם הרי הם כאדם אחד, וכל אחד מישראל הרי הוא אבר מן האדם הכללי, אבל זהו כשיש להם דבקות במרכז מקור החיים האמיתי, הוא חי העולמים יתברך, שאז כל נפשות ישראל המה כקוים היוצאים מן

אם תדרשנו ימצא לך

ובקשתם משם את ה' אלהיך ומצאת פי תדרשנו ככל לבבך ובכל נפשך (ד, כט). אמרו בפסיקתא זוטרתא (ד, כט) שהבטיח בזה הכתוב לישראל שכאשר יבקשו את ה' ימצאו תשועה, אם רק ידרשוהו בכל לבבם, ולא כענין שאמר הכתוב (תהלים עח, לד-לו) "אם הרגם ודרשוהו ושבנו וישחרו אלו... ויפתוהו בפיהם ובלשונום יכזבו לו, וליבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו". ועל דרישת הלב ציוה דוד לשלמה בנו (בדבה"א א' כח, ט) "דע את אלהי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפצה, כי כל לבבות דורש ה', וכל יצר מחשבות מבין, אם תדרשנו ימצא לך, ואם תעזבנו יזניח לעד". שכאשר מתרחקים ישראל מדרך דרישת הלב נסתר מהם אור פני ה' יותר ויותר, כמו שכתוב בישעיה (כט, יג-יד) "ויאמר ה' יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני וליבו ריחק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה, לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, ואבדה חכמת חכמי ובינת נבונים תסתתר".

טוב ה' לנפש תדרשנו

והוא מפני שדרך הנהגתו יתברך הוא שבמקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כמו שאמר רבי יוחנן במסכת מגילה (בדף לא ע"א), ולכך מכל כבוד וגדולה שבעולם אין יקר לפניו אלא רצון הלב באמת, ובה תלוי עיקר התגלות טובו יתברך, כמו שכתוב באיכה (ג, כה) "טוב ה' לקויו לנפש תדרשנו", ואמרו בלקח טוב (שם) שאין מתגלית טובו לקויו אלא אם דורשהו בנפשו, וכאמר 'כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך'. ומפני שחפץ הקב"ה לזכות את ישראל שידרשוהו באמת בכל לבבם ויתענגו על רוב טובו, לכך לא פנה אל רוב זבחייהם שהקריבו לפניו במקדש, כמו שהוכיחם הנביא ישעיה (א, א) "למה לי רוב זבחיכם יאמר ה', שבעתי עולות אילים וְחִלְבֵי מְרִיאִים, ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי", כי רצה לגלות להם את עוצם טובו ותהילתו ותפארתו, שהוא רק מתוך זביחת הלב בתשובה באמת, וכמו שאמר דוד במזמור התשובה (בתהלים נא, ט) "ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך, כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה, זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה".

עד שיתר מפני כך על כבודו וביזע פורפירא דיליה (-קרע את לבוש מלכותו) והחריב המקדש, כמו שאמרו בויקרא רבה (ה, ה) ובאיכה רבה (א, א; ב, כא) ובזוהר נח (בדף סא ע"ב), הכל בכדי לזכות את ישראל לתכלית הקרבה אליו בצעקת ליבם אליו בתשובה, וכמו שאמרו בתנחומא (האזינו, ד) שבתוקף הגלות באחרית הימים בזמן שישאל עושים תשובה הקב"ה מצוי להם, כנאמר 'ובקשתם משם את ה' אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך', ולעומת זאת על זמן שהיה המקדש על תילו והעלו לפניו זבחייהם, אבל לא עשו תשובה כראוי, נאמר בהושע (ה, ד-ו) "לא יתנו מעלליהם לשוב אל אלהיהם... ואת ה' לא ידעו... בצאנם ובבקרם ילכו לבקש את ה' ולא ימצאו חֶלֶץ מֵהֶם", שנתרחק מהם הקב"ה, וכמו שביאר המלבי"ם (בהושע שם) שבמה שיבקשו את ה' בחוץ על ידי הקרבנות, לא ימצאוהו, כי לא בבית מקדשו ימצא ה', אלא רק בתוך לב ישראל ובקרב נפשם שם

ואלה יעמדו על הברכה

העלון מוקדש לרפואת ישועות והצלחת:

אביאל בנימין בן גלינה, יוסף בן אלישבע הדסה, דוד בן חנה, יגאל בן מזל ויוסף

להקדשות ניתן לפנות בטל' 076.599.599.1

לעילוי נשמת
שיינא בת מיכל
גאולה בת דינה
חי בן סימה

הנועם אלימלך (בפ' וישלח) שדרך קבלת התפילה היא שמתוך תיבות התפילה מצטיירים האותיות השייכים לאותו הענין שיהיו נקראים כפי רצון אותו האדם הזקוק לישועתו, ובאמת גם כל אדם יכול לפעול כן בתפילתו, אלא שצריך לכך למדרגת אהבה גדולה מאד להשי"ת ולנבראים, ולא כל אדם זוכה לכך.

יפה תפילת החולה

אמנם זה החכם האוהב לה' ב"ה ולנבראים באמת, כל עיקר השתוקקותו הוא ללמד את דרכי התפילה לכל ישראל, כי בזה תלויה עיקר הגאולה כאמור. וזו היתה השתוקקותו של משה לפני הסתלקותו, כמו שאמר רבי תנחומא בדברים רבה (ג, יא) שהיה מרמז להם לישראל בכל מיני לשונות שיתפללו עליו שיכנס לארץ, ופתח להם פתח שמא יבקשו עליו רחמים. וביאר השם משמואל (בפ' עקב, תרע"ח) שהתכוין בזה לטובת ישראל לנצח, ולכך היה תלוי הדבר בתפילתם יותר מבתפילתו, שהרי אמרו בבראשית רבה (ג, יד) שכאשר חלה ישמעאל והתפלל לה' שמע ה' לתפילתו בזכות עצמו על אף ריחוקו ומדרגתו 'באשר הוא שם', מפני שיפה תפילת החולה על עצמו יותר מכל, וביאר היפה תואר (שם) שהוא מפני שהחולה מתפלל בכונה גדולה מתוך צרתו, ו"קרוב ה' לנשברי לב" (תהלים לד, יט). ובנזר הקודש (שם) ביאר, שאם החולה מכניע לבו לתשובה ותפילה, הוא מועיל יותר מתפילת אחרים המתפללים עליו, כי תפילתו עיקר ושאר התפילות טפלים אליו, ולכך כאשר ידע משה שתשועת ישראל לנצח תלויה בתפילתם עליו שיזכה להיכנס עימם לארץ, ויותר משהוא לתועלתו של משה הרי הוא בעיקר לתועלתם, לכך היה משתוקק שיתפללו הם על הדבר, וכענין תפילת החולה על עצמו שמתקבלת יותר.

פתחי לי

וכך כאשר פותח האדם בקרבו פתח דקיק למסילות דרכי התשובה והתפילה כאמור, בוודאי ילך וידבק מתוך כך יותר ויותר בבורא ב"ה, עד לשלימות דרך התשובה וקבלת התפילה. כמו שדייק התפארת שלמה (בפ' ואתחנן ובפ' עקב) מה שנקט הכתוב 'ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך', שמציאה הוא דבר הבא בהיסח הדעת כמוכא במסכת סנהדרין (בדף צז ע"א), ובלא שיבקשו אחריה, אלא שבעקבות משיח סמוכים אנו כל כל לישועה, שכאשר מבקש האדם אחר הקב"ה אפילו מעט, כפי ערכו ומדרגתו, תיכף פותח לו הקב"ה פתח גדול בתפילה בדרך מציאה שידרשוו בכל לבבו ובכל נפשו.

וכמו שדרש רבי ייסא בשיר השירים רבה (ה, ג) מה שנאמר בשיר השירים (ה, ב) "קול דודי דופק פתחי לי", שאמר הקב"ה לישראל, בניי, פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט, ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרניות נכנסות בו. ורבי לוי אמר (שם) שאילו היו ישראל עושין תשובה אפילו יום אחד, מיד הם נגאלין, ומיד בן דוד בא, כמו שכתוב (בתהלים צה, ז) "היום אם בקולו תשמעו", ורבי יודן ורבי לוי דרשו (שם) מה שכתוב (בתהלים מז, יא) "הרפו ודעו כי אנכי אלהים, ארום בגוים ארום בארץ", שאמר הקב"ה לישראל, הרפו ממעשיכם הרעים ועשו תשובה כהרף עין, ודעו כי אנכי אלהים'.

הנקודה המרכזית, ונמצא שכל קו מחובר לחבירו בשורש מקורם, הוא המרכז האמיתי השי"ת, אבל כשחטאו ישראל ונסתרה מהם השגחתו יתברך, בזה נתרחקו מדרכי הדביקות בו יתברך עד שנעשו כנפרדים זה מזה וללא יחס והשפיות ודביקות, אבל כאשר יקויים בהם 'ובקשתם את ה' אלהיך' וידרשו אותו יתברך בתפילה ותשובה כפי מדרגתם, מתוך כך ימצאו ויתגלה להם שעל אף ריבוי נפשותיהם הרי הם כאחד, כיון שהם כולם מחוברים אל חי העולמים ב"ה, ובזה הרי הם מחוברים זה לזה, "איש באחיהו ידובקו, יתלכדו ולא יתפרדו" (איוב מא, ט).

ואין להם מנחם

ובכדי שיבואו ישראל לעסק התשובה ודרך התפילה באמת כראוי, מתוך אחדות ודבקות אמת בבורא ב"ה, צריכים הם למי שיריה אותם הדרך האמת בזה, כמו שאמר שלמה בחכמת קדשו (קהלת ד, א) "ושבתי אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש, והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם, ומיד עושקיהם כח ואין להם מנחם", וביאר הספורנו (שם) שנתכוין לומר בזה שסיבת הגלות היא מפני שאין לישראל מנחם שיעורר אותם שיש להם תקוה בתשובה להוציא מצרה נפשם, וכמו כן אין בהם כח להימלט מיד עושקיהם ככל מיני השתדלותם, מפני שאין להם מנחם שיריה להם הדרך להתפלל באופן שתתקבל תפילתם, שיתקיים בהם הבטחת הכתוב 'ובקשתם משם את ה' אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך'.

אתה החילות

וכתב הספורנו (שם) שדרך התפילה הנכונה שתתקבל לפניו יתברך הוא שידעו להתפלל לפניו בשם, והוא כמו שכתב עוד (באיוב לה, יד) שאם אין משיגים הנבראים את מהותו של הבורא ב"ה כפי יכולתם, אינם יכולים לכזין אליו בתפילתם, וכמו שכתב עוד (בהקדמה לאיוב) שמה שאין הקב"ה שומע את זעקת רוב העשוקים הוא מפני שאין זעקת שום אחד מהם מכוונת אליו, כי אינם יודעים מהותו. ודרך זו לימד משה לישראל לדורות בתפילתו לפני הסתלקותו, שתחילה פנה ואמר לקב"ה "ה' אלהים אתה החילות להראות את עבדך את גדלך", וביאר המגלה עמוקות (בפ' ואתחנן, אופן ט) שלימדנו בזה הדרך להתבונן ולהשיג בגדולת ה' ב"ה, שעל אף שהיה כבר בסוף ימיו ועלה ונתעלה אז למדרגה עליונה מאד מבלי שיעור, שזכה אז להיקרא "איש האלהים" (דברים לג, א), אפילו הכי אמר אז 'אתה החילות להראות את עבדך את גדלך', שעדיין היה דומה בעיניו כאילו רק התחיל להשיג השגת אלהים.

וילמוד הימנו דרכי התפילות

ועל כך אמר שלמה במשלי (טז, יד) "חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה", ודרש זאת רבי פנחס בר חמא במסכת בבא בתרא (בדף קטז ע"א, גירסת הע"י) שכל שיש לו צער או חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, וביאר דבריו המאירי (בב"ב שם) שלעולם צריך שיהא ליבו של אדם בטוח שהתפילה כאשר היא נעשית כתקנה, מבטלת היא את הגזרה, ומי שיש לו צער או חולה בתוך ביתו או אחד ממיני הצרות, ילך אצל חכם וילמוד הימנו דרכי התפילות, ויבקש רחמים. ועיקר הדבר הוא שילמד אותו החכם את דרך ההתבוננות בגדולת ה' ב"ה וגילוי רחמיו, כמו שכתב

"הלוך ונסוע הנגבה" (בראשית יב, ט)

משיעור יום ד' מטות מסעי תשע"ז

א

עד שכתשעה באב הוא ללא היסח הדעת כלל מן האבלות וכל מה שנעשה באותו היום, כי מתגלה אז גם למעלה בעליונים מה שנחסר מאיתנו ביום זה, ויש זיכרון לפני השי"ת על מקום השכינה, על כבוד התורה, ועל מקומם של ישראל בגלות.

ב

וכפי שבכל מועד ומועד מהמועדים הקדושים נמשך שפע מיוחד כפי ענין אותו מועד, וכגון חג מתן תורה שממנו נמשכים כל השפעות התורה על האדם וכל מה שיזכה בתורה, ובכל ימות השנה כאשר יעורר האדם בקרבו את זכרון יום מתן תורה תימשך אליו השפעת אותו היום, כך הוא הדבר גם בענין בין המצרים ותשעה באב, שכל זכרון הנמשך לאדם בכל השנה מענין החורבן, וכל מה שיכול הוא להיות שותף עם השכינה כפי מדרגתה, אם בשמחתה ואם בזמן חסרונה, נמשך הכל מימים אלו, ובפרט מכ"ד השעות של יום תשעה באב.

כל עוד לא נבנה בית המקדש ונודדת השכינה ממקומה, הרי הוא חיסרון וצער גדול הן לעליונים והן לתחתונים, שכאשר נעדר השפע בעולם הזה מאז החורבן נוגע הצער גם בעליונים, שנמנע מהם אור וזיו השכינה כפי שעלה ונסתלק מן התחתונים וכל באי עולם, ועל כך נאמר (ישעיה לג, ז) "הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון", ודרשו זאת במסכת חגיגה (בדף ה ע"ב) שגם מלאכי מעלה בכו והזילו דמעות כביכול על חורבן בית המקדש, כי גם בעליונים והעולמות המכוסים נעשה צער גדול וכבו המאורות.

ובאמת גילוי צער החורבן כפי שהוא בימי בין המצרים וזמן החורבן קיים גם בכל השנה כולה, אלא שבכל כ"ב ימים אלו של בין המצרים, מ"ז בתמוז עד תשעה באב, יש גילוי לכל ענין זה של סילוק השכינה גם בתחתונים, ולכל מה שנעשה באלו הימים בזמן החורבן, וביותר מתגלה כל אותו הצער בעליונים ובתחתונים מתוך דרכי האבל וזכרון האבלות שאנו נוהגים בימים אלו, שנמנעים אנו מכמה וכמה ענינים בכדי שלא להסיח הדעת מזכרון החורבן,

ובכל יום ויום יש גילוי של אלו הימים בחצות לילה, כמו שאמר רב יצחק בר שמואל משמיה דרב במסכת ברכות (בדף ג ע"א) ששלוש משמרות היו הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי ואומר אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין אומות העולם, ולכן בזמנים אלו שבכל יום כאשר יושב האדם על הארץ ואומר תיקון חצות, או כאשר זוכר את החורבן על שולחנו, וכן כל זמן שנתקן לנו בכדי לזכור לענין החורבן, הנה בזמן זה נמשכת אותה המדרגה של בין המצרים, שהם מוחין דקטנות הנותנים דעת באדם לירד מטה להיות בסמוך עם השכינה במקומה, ולזכור מה נחסר מאיתנו באמת.

ומתוך אלו המוחין יוכל האדם לבוא למוח גדול בעסק התורה והתפילה. כי הוא כלל, שקודם שיבוא האדם למוח גדול בלימוד התורה ודבקות התפילה, מוכרח שיבוא למוחין דקטנות. אמנם כאשר אינו זוכר לענין החורבן ואינו יורד בכוחות עצמו אל אלו המוחין דקטנות בזכרון החורבן, צריך לרדת על כורחו למוחין דקטנות בענין אחר חלילה, אך כאשר יש לאדם את הזמן בו מקדיש הוא כל ענינו לזכרון החורבן, כגון בתיקון חצות וכל כיוצא בזה, בזה משיג את המוחין דקטנות הקדושים ביותר, ומתוכם יוכל לעלות מעלה מעלה לגדלות המוחין, וכענין ט"ו באב שהם מוחין דגדלות הבאים לאחר תשעה באב.

ג

ומלבד זאת שבזכרון החורבן זוכה האדם למוחין דקטנות בבחירתו ואין הדבר על כורחו, ועוד זוכה בזה להכין עצמו לקבל גדלות המוחין בתורה ותפילה כאמור, זוכה בזה עוד בנוסף להיות סמוך עם מדרגת השכינה בעלייתה כמדרגת בימי השבתות וימים טובים, שאז זכרון החורבן הוא באתכסיא ממש (וכנוסחאות האומרים בהזכרת ה'רצה' בשבת קודש 'וחורבן ביתך הגדול לא שכחנו), ועיקר מדרגת השכינה אז היא בגילוי בעליונים ותחתונים, וישנה שמחה גדולה לפני השי"ת ועולה כבוד התורה וישראל למעלה, וכך זוכה האדם מתוך הזכרון בחורבן להיות בסמוך לשכינה כמדרגת בימים קדושים אלו, ונשפעים אצלו האור והברכה של ימים אלו. וזה שאמרו במסכת תענית (בדף ל ע"ב) ונפסק בשולחן ערוך (או"ח סי' תקנ"ד סעיף כה) שכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, שכאשר נמצא האדם עם השכינה במדרגת בין המצרים, בעת אמירת התיקון חצות ובכל מנהגי זכרון ירושלים, זוכה ורואה בשמחתה בשבת קודש ראשי חודשים וימים טובים ובכל זמני עליית השכינה.

שהרי בשבתות וימים טובים הוא כעין גאולה, שמדרגת הנפש מתנחמת ומתיישבת אז במקומה בשוכה ונחת, וכענין שכתוב (איכה א, טו) "מנחם משיב נפשי". שהרי "אדם לעמל יולד" (איוב ה, ז), ולכן בימי החול בעת הגלות עוברים הנבראים דוחק אחר דוחק, ובוה נמשל דופק הלב לתרועה, שדופק במהירות ובבהלה, אך כאשר באה שבת הרי הוא כענין שאמר הסבא בתיקון"ז (בתיקון כה, בדף ע"ב) שחוזרת הרוח לנשמות ישראל ושב הדופק לסדרו הראוי, והוא סוד הרוח יתרה והנפש יתרה כמו שאמר רשב"י בתיקון"ז (בתיקון א' תתיאה מ"א תיקונים אחרונים, דף קמ"ג ע"ב), שבאים הם לאדם מתוך שהוא מוסיף מחול על הקודש כמו שאמר רשב"י בתיקון"ז (בתיקון מת, בדף פה ע"ב), ובוה נרמז גם לעת זכרון החורבן בכל יום מימי החול, שכאשר מוסיף האדם למרוצת ימי החול את קדושת הקשר עם השכינה, אם בסדר התיקון חצות אם בכל עניני זכרון החורבן, כפי שמוסיף הוא בזה מהחול אל הקודש כן זוכה להשפעת הנפש יתרה יותר ויותר, וכענין התלמידי חכמים הנקראים 'שבת' אף בכל תהלוכותיהם בימי החול כמו שאמר הרע"א מהימנא בזוהר צו (בדף כט ע"ב).

ד

ובזה 'זוכה ורואה' האדם בשמחתה של ירושלים, כמו שאמר רב נחמן בזוהר חדש בראשית (בדף כב ע"א) שאותה הנפש יתרה היא רוח הקודש השורה על האדם וקושרת לו כתר קדוש ככתרי המלאכים, והיא תוספת רוח מאותה הרוח שתשרה לעתיד בגאולה על כל ישראל, ולכן 'זוכה ורואה' על ידה כעת בשמחת ירושלים שלעתיד לבוא, כי נמשכת אליו שמחה זו כעת במקומו ומדרגתו. אך כאשר אינו זוכר את השכינה כשהיא במדרגה של צער, אינו זוכה בנפש יתרה להיות עימה בשמחתה בשבת קודש ובכל עת עלייתה, והוא בכלל מה שאמר רשב"י שם בתיקון"ז (בתיקון מת, בדף פה ע"ב) שצריך להיות מוסיף מחול על הקודש, וכל המוסיף מוסיפין לו נפש יתרה בשבת, וכל הגורע, גורעים לו את אותה נפש יתרה חלילה.

וכאשר זוכה האדם לזאת הרוח היתרה מתוך הזכרון בשכינה כשהיא במדרגה של צער, מכוונת היא אותו בכל מעשיו שיהיו בעבור תכלית בנין בית המקדש. כי הנה ה'נפש יתרה' הזו באה מצד השמאל והגבורה, וה'רוח יתרה' באה מצד הימין והחסד, והם כלולים יחדיו במידת אברהם איש החסד, כמו שאמר רשב"י בתיקון"ז חדש (בדף קכ"ד ע"ב) שכל צד ה'נפש' נכללת ב'רוח', וכל חמשת הנקודות שמצד ה'רוח' כלולים כולם בנקודה העליונה שבהם שכנגד אברהם, ובכך מכוונים אותו הנפש היתרה והרוח היתרה יחדיו בעבור תכלית בנין המקדש, וכפי שכל תהלוכותיו של אברהם בעולם היו 'הלוך ונסוע הנגבה'

(בראשית יב, ט), שהיה מכוון כל דרכיו לבית המקדש כמובא בבראשית רבה (ל"ט, טז), שהיה מכוון עצמו לתועלת השכינה וכבוד מלכותו יתברך כמו שאמר רשב"י בזוהר לך לך (בדף פג ע"ב).

והוא ענין לבושי שבת, כי בימי החול שבגלות נאמר בשכינה "אל תראוני שאני שחרחרתי" (שה"ש א, ו), שהיא לובשת כביכול לבושי דקדורותא (-לבושים שחורים) כאבלה, ואז מסתתר הקב"ה מבני ישראל ומתנהג עימם במידת הדין, וכענין שנאמר (בישעיה ג, א) "אלביש שמים קדרות", כמו שאמר רשב"י בתיקון"ז (בתיקון כא, בדף ג ע"א ובדף ס ע"ב), וכאשר באה שבת ועולה אז השכינה ממקום החולין והקליפות, מתחדשת היא בלבושיה, ואז נשפעת השגחת ה' ב"ה על ישראל, וכענין הכתוב (תהלים צג, א) "ה' מלך גאות לבש", וכמו שאמר רשב"י שם בתיקון"ז (בתיקון כא, בדף ס ע"ב) שכאשר תבוא הגאולה מתפשט הקב"ה כביכול מכל לבושי הקדרות השחורים הללו וזורק אותם על אומות העולם, וכענין הכתוב (שמות י, כב) "ויהי חושך אפלה בכל ארץ מצרים", וכנגד זה נשפע אור הגנוז על כל ישראל, וכענין הכתוב (שם, כג) "ולכל בני ישראל היה אור במושבתם", 'שמשותם' עולה כמנין 'שבת אלהים', ונרמז בזה שכאשר עולה השכינה בשבת נמשך בזה אור לכל ישראל, ומפני כך אמר רבי לוי בירושלמי תענית (פ"א ה"א) שאילו היו ישראל משמרים שבת אחת כתיקנה מיד היה בן דוד בא, כי בשבת יש את אור הגאולה וכמו לעתיד לבוא, וכך יש בכל שבת כח לבטל לכל הגלות והדין ולהמשיך לנו גאולה שלימה.

ה

וענין זה ישנו הן בתורה הן בתפילה הן בכל עבודת האדם, שיש הפרש גדול בין לימוד תורה כאשר שורה על האדם אור הגאולה, לבין אם אינו זוכה לכך. וכן הוא בתפילה, שכאשר שורה על האדם אור הגאולה הרי שתפילתו היא ענין אחר ממש. ולכל זה יכול לזכות האדם בדבר אחד פשוט, שיהיו עניני נשואות למה שענינו וליבו של הקב"ה נשואות, הוא בית המקדש, וכענין שאמר ה' לשלמה (מלכים א' ט, ג) "הקדשתי את הבית הזה אשר בניתה לשם שמי שם עד עולם והיו עיני ולבי שם כל הימים", שמפני כך לא זזה השכינה מתוך ההיכל, ועל אף שהוא חרב הרי הוא בקדושתו כמו שאמר רבי אלעזר בשמות רבה (ב, ב), וכן לא זזה שכינה מכותל המערבי כמו שאמר רבי אחא (שם), כי ענין בית המקדש אינו סר מנגד עיניו של הקב"ה, והוא יתברך מביט תמיד על בית זה, והוא כל ענינו בכל רגע ורגע, וכאשר מקשר האדם את עצמו עם בית המקדש עד שמוחו מתבונן בזה תמיד, ויהיה הדבר נגד עיניו לתכלית אמיתי בכל עבודתו, הנה בזה נעשית תורתו ותפילתו במדרגה גדולה מאד, ואור השבת והגאולה שורים על עבודתו.

ודרך זו אינה נחלת יחידים אשר ה' קורא, אלא צריך כל אחד ואחד ליתן ליבו ודעתו בדבר, שהרי כבר לימדנו חכמים שההשתוקקות לבית ה' והזכרון בחורבנו נוגעים עד הנפש ממש, כמו שאמר רבי חלבו בשם עולא בראה בשם רבי אלעזר במסכת מועד קטן (בדף כו ע"א) שכאשר רואה אדם ירושלים בחורבנה אומר "ציון מדבר היתה ירושלים שממה" (ישעיה סד, ט), וקורע, וכאשר רואה בית המקדש בחורבנו אומר "בית קדשנו ותפארתנו אשר הללך אבותינו היה לשרפת אש וכל מחמדנו היה לחרבה" (שם, י), וקורע, וקורע על מקדש ומוסיף על ירושלים, וכתבו הבית יוסף והב"ח (באו"ח סי' תקסא) שסברא פשוטה היא, כי הוא כמי שמתו מוטל לפניו, ולמדים אנו מכך שהכאב שבעליונים מענין החורבן הרי הוא בכל רגע ורגע כיום החורבן ממש, וכן צריכים גם אנו לחוש ולהרגיש בכל רגע ורגע וליתן כל מגמתנו להביא לבנינו, וראשית מה שצריך האדם בכדי שיהיה יכול להשתדל בבנייתו הוא שיעורר מחשבתו וליבו להתבונן בענין בית ה' ותכליתו.

ו

ומצד התעוררות הרגשת הלב בדבר הוא החילוק שבין מדרגת ימי החול למדרגת יום השבת, שבימי החול הרומזים לגלות הרי שבני העולם הם כמתים, וכענין שקונן ירמיה על הגלות (באיכה ג, ג) "במחשכים הושבני כמתי עולם", ואמר על כך הסבא בתיקון"ז (בתיקון כה, בדף ע"ב) שבגלות נחשבים הכל כמתים. וכאשר שומר האדם את השבת ושורה עליו נפש יתרה, זוכה בזה שיראו עיניו את האמת ואת הדרך הנכונה בעבודת השי"ת, ואדם הרחוק משמירת שבת חלילה, דומה הוא כאחד המונח בבית הקברות ושרוי בעשרה כתרין דמסאבותא (-עשרת מדרגות הטומאה התחתונות), ואינו יכול לצאת מהטומאה, כי מהות ועצם השבת מטהרת את האדם מכל טומאה, ומשברת מעליו את כל הקליפות.

כי מחטא אדם הראשון שלא פירש מאשתו שורה על הנבראים טומאה כטומאת נדה, וכמו שאמר רשב"י בתיקון"ז (בתיקון מ, דף פ ע"א) שעירב בזה אדם הראשון מים טהורים עם מים טמאים, וכנגד זה קבלנו את מצוות הטהרה והפרישה מן הנדה, בכדי לתקן חטאו ולהסיר מאיתנו את הזוהמה. וכל רע המרחק את האדם מהשי"ת הרי הוא כטומאת נדה, שעל כך נאמר (איכה א, א) "איכה ישבה

בד" כמו שאמר הרעיא מהימנא לאליהו בתיקונ"ז (בהקדמה, דף ע"א), וטומאה זו נאחזת רק בלבושים של ישראל, ולא במהותם חלילה, וכענין שנאמר 'איכה ישבה בדד... היתה כאלמנה' ולא 'אלמנה', כמו שאמר רבי אבא בר כהנא באיכה רבה (א, א), וכמו שאנו אומרים (בתחנונים שבשני וחמישי) 'שקצונו כטומאת הנדה', ולא 'טומאת הנדה', כי נעשה הפגם רק בלבושי הגוף. ונרמז הדבר במה שצריכה הנדה להסיר את יתרת הצפרנים והשיער, שמרמזים הם למותרות לבושי הגוף שיש בטומאתם כח להזיק, וכך הוא בענין טומאת הנדה השורה על הנבראים מחטא אדם הראשון, שבכדי שיבוא האדם לדבקות אמת בה' ב"ה מתוך תורתו ותפילתו ועבודתו לפניו, צריך הוא להסיר למותרות לבושי הגוף, וכאשר בא עם כל אלו המותרות לתורה ותפילה, אינו יכול לבוא אל הדבקות השלם, ואין עבודתו תמימה כראוי. ולכך צריך האדם לדרוש אחר תוספת הנפש יתרה שמצד הארת השבת כאמור, ובזה יסיר למותרות לבושי הגוף ויטהר עצמו מטומאת הנדה ומהזהמה שמחטא אדם הראשון.

רשב"י בתיקונ"ז (בתיקון ל, דף עג ע"ב) שעל כך אמר הקב"ה "השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באיילות השדה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ", שידרשו ויחפשו את הדרך כיצד לעבוד לפניו יתברך כחפצו, ביראה נכונה ואמיתית מפניו שלא על מנת לקבל פרס.

ואילו היה יודע האדם מקומו ומדרגתו באמת והיה שפל בעיניו, הנה על אף שיראתו מפני אדונו הבורא ב"ה עדיין איננה כראוי, עם כל זה שפלותו והכנעתו עולים לשבח לפני השי"ת, ולעומת זאת כאשר אין לאדם את היראה הנכונה ובכל זאת הוא חושב וסובר שיש בו ממשות של עבודה ותורה ותפילה ורואה בעצמו שהוא במדרגה גדולה, הנה עליו נאמר (במדבר יט, כ) "את מקדש ה' טמא", כי עולה הוא עם מותרות הנדה הללו למקום הקודש, שנכנס עם גאותו אל הקודש פנימה בלא היראה, והרי זאת כשפחה העולה במקום הגבירה, שנאמר בזה (כאיכה ב, ב) "חלל ממלכה ושריה", כמו שדרש זאת רשב"י בתיקונ"ז (בתיקון ט, בדף כד ע"ב).

והדרך שיבוא האדם לשפלות אמיתית ויהיה יכול לילך על ידה ויכל בדרך היראה הנכונה הוא, הוא שיחשב דרכיו תמיד דרך יראתו לפני ה' ב"ה שתהיה אך לתכלית גילוי כבודו כראוי. כי הנה בנוהג שבעולם מדמה האדם שעושה הוא טובה להשי"ת בקיום המצוות ולימוד התורה, ומתוך דמיון וטעות זו בא ליראה פחותה התלויה בבני חיי ומוזני, ועל פיה מעריך ומחשב האדם את מדרגת עבודתו, הכל לפי הנראה בעיניו ראוי דיו לפני השי"ת בכדי שישמר מכל נזק או כל כיוצא בזה, ואילו לא היה צריך לבני חיי ומוזני וכל השפעים מן שמיא, הרי שלא היה קיום ליראתו חלילה. ואין חפץ ה' ב"ה זו כאמור, כי היא יראה על מנת לקבל פרס שאמר עליה רשב"י שם בתיקונ"ז (בתיקון ל, בדף עג ע"ב) שהיא במדרגת שפחה, ועל זה נאמר (שם במשלי ל, כא-ג) 'תחת שלש רגזה ארץ... תחת עבד כי ימלך... ושפחה כי תירש גבירתה'.

וכנגד זה צריך האדם לתקוע מחשבתו ולהתבונן תמיד שכל דבר בקדושה שזוכה ליקח ולעסוק בו הרי הוא טובה גדולה וחסד שנשפע עליו מלמעלה, ואף כאשר זוכה לישיב רגעים מספר בבית המדרש צריך הוא לידע שזהו מתנה מאיתו יתברך שיש לו זכות גדולה ונשגבה זו רק לדרוך על מפתח בית ה', וכל שכן כאשר זוכה להיות דבק בתורה הקדושה אפילו מעט שבמעט שצריך הוא לידע שזהו לו מתנה עצומה ושפע נפלא בחסד חנינם מאיתו יתברך, וכך בכל מצוה שעושה יראה שאין הדבר כמחשבת העולם שעושים כביכול איזו טובה לה' ב"ה, אלא הוא יתברך עושה עימו טובה בכל דבר שבקדושה שזוכה לעשות. ובוה הולך הוא וגודל ברכי היראה האמיתית לפני הבורא ב"ה, שלא על מנת לקבל פרס, והולך ונטהר מכל המשכא דחויא (-זוהמת הנחש), ומכל רע, ומגדל דעתו יותר ויותר בדבקות אמת בה' ב"ה.

וכל דרך זו שחושב האדם שעושה הוא חסד עם ה' כאשר עוסק בתורתו, הנה בא ונמשך הדבר מתוך שיש שנותנים דרך בעבודת ה' אבל לא למדו התורה כראוי, ואף אפשר שאינם יודעים תלמוד והלכות, ולא הקיפו במוחם את כל דרך היראה של כל הגאונים והראשונים וכל החכמים שמסרו את הנפש על התורה וראו בזה חסד ומתנה ממנו יתברך, וכנוהג המצוי בדור זה שגם כאשר לא למד אדם ולא שימש לחכמים, תיכף קופץ הוא בראש ליתן דרך לישראל ביראת שמים, ובסכלות דרכם מחניפים הם תמיד לעוברים על התורה, ונחשבים בעלי הממון בעיניהם יותר מלומדי התורה מתוך הדחק והקושי.

וזהו נקרא חורבן הדעת, שאין לנו דעת ולא נפש יתרה לכוון את מחשבתנו על בית המקדש ועל היראה הנכונה. ועל כך מבכים עלינו בעליונים על שאין לנו מנהיג אמת בדרך היראה, כמו שקונן ירמיה (י, יז) "ודמוע תדמע ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר ה'", ודרש זאת רבי אלעזר במסכת חגיגה (בדף ה ע"ב) מה שנאמר בזה שלוש פעמים לשון דמעה, ששלוש דמעות הם, אחת על מקדש ראשון, ואחת על מקדש שני, ואחת על ישראל שגלו ממקומן, או לדעת אחרת על ביטול תורה, כי עיקר דמעות העליונים הם על כך שאין דעת אמת כראוי בתחתונים, ואין דרך נכונה לישראל בענין היראה האמיתית מלפני אדון השמים והארץ.

וכאשר מתבונן האדם בדרך היראה האמיתית, ובא בשפלות לפני השי"ת, ובכל עבודה ועבודה ובכל לימוד ותפילה מתבונן הוא שזהו השפע בעצמו כאמור, והוא חסד השי"ת שנותן לו לעובדו ואיננו עושה טובה כלל לה' ב"ה בתורתו ועבודתו, הנה בזה עולה עבודתו לנחת רוח לפני השי"ת, ובזה ניצל מיראה רעה, ומסיר מעליו את כל המותרות והמרירות שיש לו עליו יתברך שאינו מושיעו ואינו עונה לו בתפילתו, ואז יפקחו עיניו לראות את חסדי השי"ת ואת טובתו הגדולה שעושה עימו בכל יום ובכל רגע, ותהיה עבודתו תמה לפני השי"ת.

והדרך שיזכה כל אדם ליתן כל מגמתו בתורתו ותפילתו וכל עבודתו אל בית המקדש, ויזכור בשכינה בעת צערה על החורבן, עד שיפשיט מתוך כך למותרות לבושי הגוף ויטהר עצמו מזהומת חטא אדם הראשון, הוא מתוך שידבק בתורת אמת זכה ונקיה מכל טומאה וזוהמה זו. ועל כך נאמר (בראשית א, ד) "ויבדל אלהים בין האור ובין החושך", שצריך האדם לזכות לדעת אמת שעל ידה יבדיל בקרבו בין הטומאה לטהרה וינצל מזו הטומאה כמו שאמר רשב"י בתיקונ"ז (בתיקון טו, דף צח ע"ב), ואמר שם רשב"י עוד (בדף צח ע"ב) שהבדלה זו היא על ידי האות ו' הרומזת לששה סדרי משנה. כי המשנה שהיא האות ו', ובסוד הבריח התיכון, היא נשמת הצדיק הנקרא 'אדם' כמו שאמר שם רשב"י, ונקרא כן מפני שאין בו מום, והוא שלם בקדושתו לבוא לפני השי"ת כראוי בכל עסק תורתו ועבודתו, כי אין נאחזים בהם אלו המותרות שעל לבושי הגוף, ובכל מהותו אין נאחזת זוהמה מזה העולם כלל, ולכך יש אצלו הבדלה בין מים טמאים למים טהורים, וכאשר בא האדם לזה האדם השלם ודבק בו, נשפע בו מאותם מיין דכין, שהם מים עליונים זכים וטהורים, ומסירים ומפשיטים ממנו את כל המשכא דחויא (-עור הנחש), שהיא זוהמת הנחש, בכל מותרת הגוף, ומשבר מעליו את הקליפות, והיא הרוח היתרה שמקבל האדם בבואו אל צדיק שלם בכל דקדוקי התורה בששה סדרי משנה ותלמוד והלכות, עד להלכה למעשה בקיום כל דברי התורה.

והיא הדעת הנשפעת באדם באותה הנפש יתרה, וכמו שכתוב (משלי יט, ב) "גם בלא דעת נפש לא טוב", שכל הנפש היתרה של האדם צריכה להיות עם דעת, ולכך כאשר דבוק האדם בחכם אמיתי שכל מוחו ודעתו הם ששה סדרי משנה בהלכה למעשה, הנה בזה נעשית אותה הנפש יתרה לנפש 'טובה' ללא אחיות כל רע, והיא מכוננת אותו אל התכלית והאמת בכל ששת ימי החול. וכשם שכאשר הולכת הנדה למים טהורים מסירה היא תחילה את המותרות, כך כאשר בא האדם לקבל השפעה של מים טהורים מהחכמים, צריך הוא להסיר ממנו תחילה כל דרך והנהגה של 'כוחי ועוצם ידי', וכל מחשבה שיש לו אחיזה וממשות בעולם, וידע שכאשר בא אל החכם בא הוא אל התורה ממש, וכל העולם הזה הרי הוא כאין ואפס בפני זאת התורה, ובזה שרואה בחשיבות ומעלת התורה עד שאין העולם הזה נחשב בעיניו, הנה בזה נחשב שהסיר מעליו לכל המותרות, ויכול לכנוס עצמו במים הטהורים של החכמים ולקבל מהם התורה.

ובזה נעשה לו מחילת עוונות כמו שבכת קודש, כמו שאמר רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן במסכת שבת (בדף קיח ע"ב) שכל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, כי מתוך שדבק הוא בדעתו של זה החכם והצדיק מתקיים בו הכתוב (משלי טז, יד) "ואיש חכם יכפרנה", וכתב הנימוקי יוסף (בב"ב דף קטז ע"א) והביאו הרמ"א להלכה (בש"ע י"ד ס"י שלה, סעיף י) שהוא חכם התופס ישיבה, כי מה שנאמר בו 'חכם' הוא מכח ידיעתו בששה סדרי משנה בכל הדקדוק הצריך לו כאמור, שבזה נעשית לו דעתו של זה החכם כמים המטהרים אותו מכל זוהמה וטומאה שמחטא אדם הראשון.

והחשיבות והמעלה שבעבודת האדם לפני השי"ת כאשר נטהר מכל המותרות כאמור, הוא מצד שינוי איכות המעשה בעבודתו לפני השי"ת בטהרה וזכות יותר, שהיא חפץ ה' ב"ה בעבודת הנבראים, שתמיד מביט הוא על האדם כיצד ובאיזה אופן ניגש הוא לעמוד לפניו בכל מעשי עבודתו ועסק תורתו, ואך בזה נחשבת ומתעלה דרך העבודה לפניו כראוי, ולא מצד כמות וריבוי המעשים. שכאשר בא האדם לעבודתו יתברך מתוך נגיעה בעניניו העולם הזה, הרי הוא כבא לפניו עם מותרות הנדה כאמור, ונחשבת מדרגת יראתו כעל מנת לקבל פרס וכענין "שפחה כי תירש גבירתה" (משלי ל, כג), שאין חפץ הקב"ה ביראה זו, כמו שאמר

המעונינים להצטרף למערך הרכזים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מיד' שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות
076.5995991 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com
 לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com